

Základní ideové principy Mladých sociálních demokratů

Jsme mladí lidé z celé České republiky, kterým záleží na budoucnosti naší země a lidí, kteří v ní žijí. Toto je našich 11 základních ideových principů tvořících rámec sociální demokracie podle našich představ, ze kterých vychází naše programové návrhy, požadavky a politika. Text představuje současně vyrovnání se s otázkou, na kterou si každá generace sociálních demokratů musí hledat odpověď: "Co znamená sociální demokracie?"

1. / Emancipace a pokrok

Sociální demokracie stojí na přesvědčení, že podoba společnosti je vždy výsledkem lidských činů, a tudíž ji lze cílevědomým úsilím zlepšit. Účelem tohoto úsilí je emancipace člověka ve smyslu jeho osvobození od všech omezení a závislostí zabraňujících jeho rozvoji a realizaci jeho potenciálu, aniž by byli omezováni druzí. Pokrok představuje jednotlivé milníky na cestě směřující k úplné emancipaci člověka. Jako takový není pokrok výsledkem žádné předurčené a nevyhnutelné trajektorie rozvoje lidské společnosti dané společenskými zákony, ale pouze vědomě vynaloženého úsilí v boji proti utlačovatelským silám v rámci společenských konfliktů. Sociální demokracie stojí v těchto konfliktech vždy bezpodmínečně na straně utiskovaných proti utiskovatelům zneužívajícím svou moc a znevýhodnění druhých. Konečným cílem sociální demokracie je odstranění každého druhu vykořisťování a útlaku zaměřeného zejména proti jakékoliv třídě, straně, rase, národnosti, víře, pohlaví nebo genderu.

2. / Svoboda

Svoboda jakožto možnost rozhodovat o vlastním životě v sociálně demokratickém pojetí stojí na čtyřech pilířích: První tvoří svoboda volby, která je uskutečněna, když člověk není k volbě nijak nucen, neutrpí újmu v případě odmítnutí volby a alternativy, ze kterých si vybírá, jsou obdobně atraktivní. V opačném případě jde o volbu bez výběru a manipulaci s jednotlivcem. Druhý pilíř představuje svobodu od újmy způsobené druhými a od jejich zasahování do záležitostí, které jsou

pouze a jenom věci jednotlivce a jiných jedinců se netýkají. Člověk musí být oprostěn od dehonestujících závislostí, od bídy a strachu. Třetí pilíř značí svobodu spolurozhodovat o veškerých záležitostech, které se jednotlivce týkají a ovlivňují ho buď za jeho účasti, či prostřednictvím zvolených zástupců. Čtvrtým pilířem je svoboda rozvíjet své schopnosti a uskutečňovat svůj potenciál. Svoboda podpírána těmito pilíři předpokládá, že každý člověk může ve svobodě skutečně také žít a svá práva podepřít vymahatelnými nároky. K tomu je zapotřebí společenských preventivních opatření a institucí, které to umožní. Formální platnost svobody jako základního práva nestačí. Svobodu může využívat jen takový člověk, který má dostatečnou sociální jistotu. Stejně tak předpokládá odstranění absolutní závislosti na vlastních výrobních prostředcích, trhu nebo držitelích politické moci. Nikdo nesmí mít tak málo, aby byl nucen před kýmkoliv pokleknout a nikdo nesmí mít tolik, aby donutil kohokoliv pokleknout před sebou.

3. / Sociální spravedlnost

Pojem sociální spravedlnosti se týká rozdělování práv, povinností, odměn a omezených zdrojů k uspokojování potřeb. Její pilíře sociální demokracie zakládá na principech rovnosti a užitečnosti. První z nich říká, že všichni lidé jsou si rovni ve své svobodě, důstojnosti, právech a povinnostech, stejně jako v příležitostech, přístupu k sociálním jistotám, vzdělání, kultuře, práci, demokratickému spolurozhodování a veřejným statkům. Princip užitečnosti se zakládá na tezi, že přijatelné jsou pouze takové ekonomické a sociální nerovnosti, které přinášejí největší prospěch nejméně znevýhodněným členům společnosti. Nerovnosti v mezích, v nichž vytváří pobídky k ekonomické aktivitě stimulující ekonomický rozvoj, v jehož důsledku mají nejméně znevýhodnění vyšší životní úroveň a více příležitostí než v podmínkách dokonalé rovnosti, jsou spravedlivé. Takto vzniklé příjmové a majetkové nerovnosti představují spravedlivou odměnu za zásluhy na zvýšení blahobytu společnosti. Neuskutečňují se na úkor druhých a ti nejméně znevýhodnění jsou za existenci takové nerovnosti kompenzováni vyšším blahobytem. Nespravedlivé příjmové a majetkové nerovnosti jsou takové, které omezují kvalitu života a příležitosti druhých, obzvláště těch nejchudších a nejslabších. Tehdy se jedni obohacují na úkor druhých, k čemuž v tržním hospodářství dochází

nejčastěji v důsledku nerovných vyjednávacích sil mezi aktéry tržní směny. Za této situace dochází nejen k nespravedlivé nerovnosti a rozdělování odměn, ale také k omezování svobody ostatních členů společnosti od újmy. Každá pracovní pozice představuje společensky důležitou práci, a proto si zaslouhuje odměnu zajišťující důstojný život.

4. / Solidarita

Sociální demokracie chápe solidaritu jako vzájemnou sounáležitost, soudržnost a pomoc členů společnosti mezi sebou a odpovědnost společnosti jako celku za životní podmínky svých členů. Společnost je jako tým a je pouze tak silná, jak silní jsou její nejslabší členové. Každý nerealizovaný talent a promarněné nadání totiž nepoškozuje pouze jednotlivce, ale současně připravuje také společnost o užitek a prospěch z nich. Životní úroveň každého z nás ovlivňuje životy všech ostatních a naopak, z čehož vyplývá, že životní podmínky členů společnosti jsou věcí veřejnou. Proto sociální demokracie prosazuje takovou sociální politiku, jejímž cílem je prostřednictvím regulace a přerozdělování odbourávat nespravedlivé nerovnosti a zajišťovat rozvoj talentu a potenciálu obyvatel prospívajících společnosti. Solidarita realizovaná prostřednictvím veřejné záchranné sítě zajišťuje sociální jistoty zaručující lidem důstojnou životní úroveň v případě, že se ocitnou v nouzi nebo na straně poražených, které stejně jako vítěze fungování tržní konkurence zákonitě vytváří. Bez ochoty poražených opět se zapojit do hospodářské soutěže a podrobit se zdravému podnikatelskému riziku společnost přichází o důležité zdroje zvyšování blahobytu. Svou politikou se sociální demokracie rovněž zasazuje o mezigenerační solidaritu.

5. / Politická demokracie

Sociální demokracie chápe demokracii nejen jako formu realizace svobody v záležitostech, které se dotýkají všech zúčastněných, ale také jako jedinou účinnou formu kontroly státní moci bránící obyvatele před jejím zneužitím. Proto se sociální demokracie zasazuje o zdokonalování zastupitelské demokracie obohacené o prvky participativní a přímé demokracie. Ty zajišťují, že občané mají větší vliv a možnost určovat směr politického vývoje i po volbách. Hlásí se k ideálu demokracie humanitní. Jejimi základními hodnotami jsou úcta ke každému člověku jako

jedinečné bytosti, respektování a prohlubování lidských práv a svobod ve všech jejich rozměrech. Posláním humanitní demokracie je prosazování principu sociální spravedlnosti a usilování o zajištění podmínek pro svobodný, důstojný a co možná nejspokojenější život všech lidí. Pokud demokracie selhává při naplňování sociální spravedlnosti a zajištění důstojné životní úrovně obyvatel, hrozí nastolení nedemokratických režimů, jak dokazují historické zkušenosti z jejich vzestupu ve 20. století.

6. / Ekonomická demokracie

Sociální demokracie usiluje o prohlubování demokracie a rozšiřování sféry, ve kterých mohou lidé spolurozhodovat o záležitostech, které se jich bytostně týkají, ovlivňují je a určují jejich osudy. Proto sociální demokracie prosazuje prvky ekonomické demokracie umožňující zaměstnancům účastnit se rozhodování o záležitostech svých pracovišť. Ekonomická demokracie není pouze nástrojem emancipujícím zaměstnance v ekonomické sféře, ale také nutný doplněk systému brzd a protivah politické demokracie. Obyvatelstvu nehrozí pouze nebezpečí zneužití státní moci, ale také zneužívání koncentrované ekonomické moci velkých firem a oligarchů k ohození a získání kontroly nad státem s cílem obohacení se na úkor většiny společnosti. V zastupitelské demokracii vznikají vlády na základě souhlasu občanů vyjádřených prostřednictvím voleb. Ekonomická moc umožňuje různými formami, například vlastnictvím médií, ovlivňovat a manipulovat veřejným míněním. Tím však dochází k tvorbě umělého souhlasu obyvatel s politickými opatřeními, z nichž těží nejvíce držitelé ekonomické moci. Existence dlouhodobé extrémní majetkové nerovnosti je neslučitelná s demokracií. K jejímu zachování je nutné, aby nikdo nemohl mít takovou ekonomickou moc a vliv, aby dokázal systematicky vychylovat politické rozhodování ve svůj prospěch. Moc korumpuje a žádný člověk není natolik dobrý či moudrý, aby mu bylo svěřeno příliš mnoho politické nebo ekonomické moci. Prostřednictvím prvků ekonomické demokracie dochází k decentralizaci ekonomické moci a její podřízení kontrole zaměstnanců. Stejně jako představuje nejlepší způsob kontroly státní moci politická demokracie, představuje ekonomická demokracie nejlepší způsob kontroly ekonomické moci. Jedině tak lze zajistit, že stát nebude možné zprivatizovat, zneužívat menšinou proti většině

a že si nad ním občané zachovají kontrolu. Politická demokracie nikdy nemůže být úplná bez demokracie ekonomické.

7. / Trh jako nástroj

Sociální demokracie prosazuje takovou organizaci sociálně-ekonomických vztahů, vlastnických práv a rozdělování příjmů a bohatství, která umožňuje všem svým členům přístup k co nejširšímu rozsahu základních statků. Nejméně zvýhodněným členům společnosti zajišťuje těšit se nejvyšší možné životní úrovni za podmínek svobody, spravedlivého rozdělování výsledků hospodářské činnosti a trvalé udržitelnosti hospodářského rozvoje. Na rozdíl od ekonomických liberálů nepokládá trhy jako účel sám o sobě, ale za jeden z nástrojů plnění výše popsaných cílů své hospodářské politiky. Dokud se volným trhům daří těchto cílů dosahovat, sociální demokracie je podporuje a nezasahuje do jejich fungování. Pokud však tuto roli neplní, prosazuje podřízení trhů regulaci zajišťující vyšší a udržitelný blahobyt společnosti. Každodenní zkušenost s fungováním volných trhů dokazuje, že mají k dokonalosti velmi daleko. Bez aktivních zásahů států nezajišťují plnou zaměstnanost ani ekologicky udržitelný ekonomický rozvoj, protože nedokážou do cen zahrnout vedlejší negativní náklady vyvolané ekonomickou činností či vnějšími externalitami, tedy vnějším působením přírody, lidí v sousedství nebo někým dalším. Volné trhy samovolně vedou k omezování konkurence. Většinu odvětví dnes ovládá několik velkých firem, které udržují ceny zboží a služeb neúměrně vysoko nad výrobními náklady a snižují množství produkce pod úroveň umožněnou technologiemi. Zisk se tak maximalizuje na úkor spotřebitelů a vede k dlouhodobému poklesu investic, a v důsledku toho k brzdění společenského rozvoje. Volné trhy také nespravedlivě rozdělují bohatství. Lidé totiž nejsou primárně odměňováni na základě své píle a zásluh, ale podle své vyjednávací síly vyplývající z nerovného rozdělení prostředků obživy, tedy půdy a kapitálu, a z nich vycházející nerovnosti příležitostí. Volné trhy jsou tak místem, kde se při rozdělování příjmů a bohatství prosazuje mocenská převaha silných aktérů s vyšší vyjednávací silou nad těmi s nižší, což vede k nespravedlivému obohacování silných na úkor slabších. Nejedná se proto o nic jiného než o ekonomický útlak, který je hlavním zdrojem dnešní extrémní ekonomické nerovnosti.

Bez potřebné regulace trhu a neexistence přerozdělování z ekonomické spolupráce koordinované trhem nejvíce profitují velké firmy a zaměstnavatelé na úkor zaměstnanců, menších firem a spotřebitelů. Tento stav je pro sociální demokracii nepřijatelný, proto svou politikou proti nedokonalostem trhu zasahuje a odbourává je regulací, sociální politikou nebo zajišťováním veřejných statků a služeb. Pokud společenský a technologický pokrok v budoucnu umožní vznik spravedlivějšího, efektivnějšího a současně udržitelnějšího socioekonomického uspořádání, bude se sociální demokracie zasazovat o jeho uskutečnění.

8. / Internacionalismus

Sociální demokracie stojí na přesvědčení, že veškeré národy světa daleko více věcí spojuje než rozděljuje, odmítá různé předsudky a rasistické teorie. Výzvy a hrozby 21. století, před kterými lidstvo stojí, zejména globální oteplování, klimatická změna, udržitelný rozvoj, boj proti chudobě nebo také proti potenciálním epidemiím, je možné úspěšně překonat pouze na základě spolupráce a úsilí na celosvětové úrovni. Samotné snahy i těch největších států jsou odsouzeny k nezdaru ohrožujícímu existenci celého lidstva. Nikdy v minulosti naší historie nebyla mezinárodní spolupráce tak potřebná jako dnes. Z těchto důvodů mimo jiné sociální demokracie prosazuje širokou mezinárodní spolupráci a snaží se o reformu stávajících či vznik nových mezinárodních institucí schopných mezinárodní úsilí koordinovat a jako jednu z cest vnímá rozvoj evropské integrace v rámci Evropské unie. Požaduje aktivní účast v mezinárodním společenství a větší míru integrace, aby mohli ovlivňovat rozhodnutí všichni ti, koho se týkají. Úkolem mezinárodních institucí musí být také zabránit vzniku mezinárodních konfliktů pramenících ze snahy přivlastnit si strategické omezené zdroje. Stupňování klimatické změny hrozí posunout tyto snahy na novou, ještě nebezpečnější úroveň, a proto je třeba zajistit, aby strategické zdroje byly pod kontrolou mezinárodního společenství zajišťujícího k nim spravedlivý přístup všem bez rozdílu. Planeta a její zdroje jsou dědictvím patřícím celému lidstvu a nikoliv několika nejmocnějším státům, firmám nebo jednotlivcům.

9. / Udržitelnost

Sociální demokracie svou politikou uvádí v soulad hospodářský a společenský pokrok s plnohodnotným zachováním životního prostředí. Jde o takový společenský rozvoj, v jehož rámci nedochází k uspokojování potřeb současných generací na úkor uspokojování potřeb generací budoucích, jiných národů či rozmanitosti přírody a zachování přirozených funkcí ekosystémů. Současná podoba konzumní společnosti je neudržitelná, stejně jako náš ekonomický model vyžadující neustálý růst spotřeby, umělé omezování životnosti výrobků a vytváření falešných potřeb, aby nezkolaboval. Naše planeta není schopna ustát životní styl 10 % nejbohatších, jejichž demonstrativní spotřeba tvoří dominantní část emisí skleníkových plynů stojících za globální změnou klimatu.

10. / Pacifismus

Sociální demokracie odmítá vojenské řešení mezinárodních konfliktů a považuje je za holé barbarství. Historická zkušenost říká, že války bývají vedeny v zájmu nejbohatších a nejmocnějších, ale umírají v nich chudí a znevýhodnění, kteří také na svých bedrech nesou největší útrapy války. Jediný legitimní důvod k ozbrojenému boji představuje individuální nebo kolektivní obrana před útokem agresora nebo národně osvobozenecský boj, pokud byly vyčerpány veškeré mírové cesty nabytí svobody, demokracie a sociální spravedlnosti.

LUKÁŠ ULRYCH
předseda spolku

11. / Mladí sociální demokraté jako organizace

Mladí sociální demokraté tvoří svébytnou součást organizovaného sociálně demokratického hnutí. Jako takoví představují dobrovolně vytvořené společenství lidí vyznávajících výše psané hodnoty a současně nástroj, jehož prostřednictvím členstvo a sympatizanti koordinují své snahy tyto hodnoty prosadit v politické praxi. Vedou politický boj za emancipaci člověka s cílem odstranit společenské zlořády způsobující útlak a dosáhnout svobodné a sociálně spravedlivé společnosti demokratickými prostředky. Násilí a ani jeho hrozba nepředstavuje v demokracii způsob uskutečňování sociálně demokratické politiky. Své partnery si aktivně hledají v řadách celé občanské společnosti, aby s ní sdíleli cíle a věnovali svou energii jejich naplnění. Jejich úkolem, jako každé jiné sociálně demokratické organizace, je politickým vzděláváním kultivovat schopnosti a vědomosti svého členstva, odhalovat jednotlivé formy společenských nespravedlností, znevýhodnění a útlaku, nacházet jejich řešení a uvědomění o nich šířit směrem k široké veřejnosti. Mimoto věnují ve své politické práci důraz na zájmy a práva mladých lidí a současně usilují o jejich občanskou angažovanost. Sociálně demokratické hnutí a Mladí sociální demokraté jako jeho nedílná součást představují sebeobranu studentů, zaměstnanců, malých a středních podnikatelů, spotřebitelů nebo jiných znevýhodněných skupin proti zvlášť mocným a privilegovaným, zejména zaměstnavatelů a velkých firem.

ALŽBĚTA KÁLALOVÁ
první místopředsedkyně spolku